

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

BEŞİNCİ DAİRE

NALBANT – TÜRKİYE

(Başvuru no. 61914/00)

KARAR

STRAZBURG

10 Ağustos 2006

*Bu karar AIHS'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen şartlarda kesinlik kazanacaktır.
Ancak, şekle ilişkin değişiklik yapılabilir.*

USUL

Dava, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, Mahmut Nalbant ("başvuran") isimli Türk vatandaşları tarafından, 7 Ağustos 2000 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvurudan (no. 61914/00) kaynaklanmaktadır.

OLAYLAR

DAVA OLAYLARI

Başvuru, öncelikle 1936 doğumlu, Kırklareli'de yaşayan Mahmut Nalbant tarafından yapılmıştı. Başvuranın 28 Mart 2005'teki vefatını müteakip eşi ve çocukları (bundan sonra "başvuranlar" olarak anılacaklardır) 15 Ağustos 2005 tarihinde başvuruyu takip etme isteklerini ifade etmişlerdir. Başvuranlar sırasıyla 1943, 1961, 1963 ve 1973 doğumludur. Selime ve Mehmet Nalbant Kırklareli'de, Münevver Bozdemir ve Havva Nalbant Tekin ise Tekirdağ'da yaşamaktadır.

1927 yılında Mahmut Nalbant'ın babası Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç etmiştir. Başvuranların iddiasına göre Mahmut Nalbant'ın babasına, diğer insanlarla birlikte yerleşmesi için 4086 no'lu parsel tahsis edilmiştir.

13 Eylül 1961 tarihinde Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'ne bağlı Tapulama Komisyonu bir tapulama tespiti gerçekleştirmiş ve Evrensekiz köyündeki arsanın (4086 no'lu parsel) Hazine adına kaydedilmesi gerektiği kanaatine varmıştır.

Belirtilmemiş bir tarihte 28 şikâyetçi tespit sonuçlarına itiraz etmiştir. Mahmut Nalbant bu şikâyetçiler arasında yer almamıştır. Başvuranlar kararın Nalbant'a tebliğ edilmediğini iddia etmişlerdir.

20 Kasım 1970 tarihinde Tapulama Komisyonu madde itibariyle yetkisizlik beyan etmiş ve davayı Kadastro Mahkemesi'ne havale etmiştir. Kadastro Mahkemesi dava dosyasını Tapulama Komisyonu'na göndermiş ve 3 Eylül 1971 tarihinde Tapulama Komisyonu başvuranların itirazlarını reddetmiştir.

1972 yılında Mahmut Nalbant'ın da aralarında bulunduğu yirmi altı kişi (bundan sonra "davacılar" olarak anılacaktır) Lüleburgaz Kadastro Mahkemesi'nde bir dava açarak Tapulama Komisyonu'nun kararını iptal etmesini talep etmişlerdir. Mahmut Nalbant'ın dilekçesi 8 Ağustos 1972 tarihlidir.

Mahkemenin bilgi talebi üzerine Kırklareli Tapu ve Kadastro Müdürlüğü 20 Mayıs 1981 tarihinde, tapu kayıtlarına göre sadece üç aileye Evrensekiz köyünde iskân için arsa verilmiş olduğu ve bunların arasında davacıların bulunmadığı bilgisini iletmiştir.

31 Mayıs 1983, 7 Mayıs 1993, 23 Mayıs 1996 ve 29 Haziran 2001 tarihlerinde mahkeme olay yeri incelemeleri gerçekleştirmiş, Tapu Müdürlüğü'nden bilgi ve belge talebinde bulunmuş, bilirkişi raporları düzenlenmiştir.

18 Temmuz 2001 tarihinde Lüleburgaz Kadastro Mahkemesi arsanın Hazine adına kaydedilmesine hükmederek davayı reddetmiştir. İhtilaf konusu arazinin daha önce mera olduğu için kamuya ait olduğu ve davacıların araziye fiilen kullanmalarının mülkiyet getirmeyeceğini belirtmiştir. Mahkeme ayrıca, davacıların arazinin kendilerine yerleşim için verildiği savını destekleyen herhangi bir resmi belge bulunmadığını belirtmiştir.

2 Eylül 2001 tarihinde Mahmut Nalbant Birinci Derece Mahkemesi'nin kararına itiraz etmiştir. Dilekçesinde, yargılama süresinin uzunluğunun AİHS'nin 6. maddesinin ihlal ettiğini belirtmiştir.

20 Ekim 2003 tarihinde Yargıtay Birinci Derece Mahkemesinin kararını onamıştır. Yargıtay ayrıca Nalbant'ın kararın düzeltilmesi talebini de 29 Nisan 2004 tarihinde geri çevirmiştir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar hukuki işlemlerin süresinin ilgili kısmı aşağıda çıkarılan AİHS'nin 6 § 1 maddesinin “makul süre” zorunluluğunu aşmasından şikâyetçi olmuşlardır:

“Herkes ... medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar ... konusunda karar verecek olan ... bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde ... görülmesini istemek hakkına sahiptir.”

A. Kabul edilebilirlik

Hükümet, AİHS'nin 35 § 1. maddesi bağlamında iç hukuk yolları tüketilmemiş olduğundan başvurunun reddedilmesini Mahkeme'den talep etmiştir. Bu yönde Hükümet, özellikle Mahmut Nalbant'ın şikâyetlerini yerel mahkemelerde dile getirmediği ve AİHS'ye bağlı kalmadığını öne sürmüştür.

Başvuranlar Hükümetin iddialarını reddetmiştir. Özellikle yargılama devam ederken Mahmut Nalbant'ın işlemlerin hızlandırılması için yerel mahkemeden talepte bulunduğu ve AİHS'ye uyduğunu belirtmişlerdir.

Mahkeme, halihazırda benzer davalarda Hükümet'in ön itirazlarını incelediğini ve bunları reddettiğini hatırlatır (bkz. *Karakullukçu – Türkiye*, no. 49275/99). Mahkeme, sözkonusu davada yukarıda anılan başvurudan başka bir sonuca yönelmek için sebep görmemektedir. Dolayısıyla Hükümetin bu başlık altındaki itirazlarını reddeder.

Ayrıca Mahkeme, başvurunun AİHS'nin 35 § 1 maddesi bağlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını belirtir. Başvurunun kabul edilmez olduğuna dair başka dayanak bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvuru kabul edilebilir bulunmuştur.

B. Esaslar

1. Dikkate alınması gereken süre

Hükümet, Türkiye'nin, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu önünde bireysel başvuru hakkını tanıdığı 28 Ocak 1987 tarihinden sonra gerçekleşen işlemlerin dikkate alınmasını Mahkeme'den talep etmiştir.

Başvuranlar Hükümet'in talebine itiraz etmiştir. Özellikle, yerel yargılamanın 1961 yılında başlayıp 29 Nisan 2004 tarihinde bittiğini öne sürmüşlerdir.

Mahkeme yargılamanın 6 § 1 maddesinde belirtilen "makul süre" zorunluluğunu karşılayıp karşılamadığının tespitinde dikkate alınacak sürenin Mahmut Nalbant'ın Lüleburgaz Kadastro Mahkemesi'nde dava açtığı 8 Ağustos 1972 tarihinde başlayıp Yargıtay'ın kararın düzeltilmesi talebini reddettiği 29 Nisan 2004 tarihine kadar olduğunu değerlendirir. Buna göre Lüleburgaz Kadastro Mahkemesi ve davayı iki kez inceleyen Yargıtay huzurundaki yargılamalar ortalama 31 yıl 9 ay sürmüştür.

Mahkemenin kararı zaman bakımından sadece Türkiye'nin, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu önünde bireysel başvuru hakkını tanıdığı 28 Ocak 1987'den itibaren geçen 17 yıl 3 aylık süreyi dikkate almasına izin vermektedir. Ancak yine de sözkonusu tanınmanın beyan edildiği tarihte yargılamanın durumunu da dikkate almalıdır (bkz. *Şahiner – Türkiye*, no. 29279/95 ve *Cankoçak – Türkiye*, no. 25182/94 ve 26956/95). Bahsekonu tarih itibariyle yargılama zaten 14 yıl 6 ay sürmüştü.

2. Yargılamanın süresinin uygunluğu

Hükümet, davanın karmaşık olduğunu ve geniş bir yer kaplayan arsanın mülkiyeti hakkında ihtilaf ve bazıları yargılama süreci devam ederken vefat eden ve vârislerin yerlerine geçtiği oldukça fazla sayıda davacıyı barındıran bir dava olduğunu ifade etmiştir. Yetkililerden kaynaklanan bir gecikme olmadığını ve yargılama süresinin uzunluğunun mahkemeden yerinde inceleme talep eden davacıların neden olduğu birtakım aralardan kaynaklandığını belirtmişlerdir. Hükümet Mahmut Nalbant'ın duruşmaların bir kısmına katılmadığı ve temsilcisinin belge ve bilgi sunmak ve yerinde inceleme masraflarını ödemek için kimi zaman süre talep ettiğini de eklemiştir. Son olarak diğer davacıların erteleme taleplerine Mahmut Nalbant'ın itiraz etmediğini belirtmişlerdir.

Başvuranlar iddialarını dile getirmişlerdir. Özellikle ilk duruşmanın 1978 yılında, yani Mahmut Nalbant'ın dava açmasından altı yıl sonra, ilk yerinde incelemenin ise 1982 yılında yapıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca yargılamanın uzamasında Mahmut Nalbant'a yüklenebilecek kusur bulunmadığını ifade etmişlerdir.

Mahkeme yargılama süresinin uygunluğunun davanın şartları ışığında ve davanın karmaşıklığı, başvuran ve ilgili mercilerin tutumu ve ihtilafta yer alan başvuran için neyin tehlikede olduğu kriterlerine bakılarak değerlendirilmesinin gerektiğini hatırlatır (bkz. diğer birçok içtihat yanında *Frydlender – Fransa* [BD], no. 30979/96).

Mahkeme, sözkonusu davanın davacı sayısının çokluğu ve anlaşmazlığın niteliği yüzünden karmaşık olmasına rağmen bunun tek başına yargılama süresinin tamamını haklı çıkaramayacağı kanaatindedir.

Mahkeme, bazı duruşmalara ve olay yeri incelemelerine katılmaması nedeniyle Mahmut Nalbant'ın tutumunun kusurdan öteye gitmediğini belirtir ve Nalbant'ın işlemlerin uzamasında ciddi bir rolü olmadığını değerlendirir.

Yerel mercilerin tutumuna ilişkin olarak ise Mahkeme, Birinci Derece Mahkemesinin kararını onadığı ve başvuranın kararın düzeltilmesi talebini reddettiği dönemde aşırı bir gecikme tespit etmemiştir. Ancak Mahkeme, Birinci Derece Mahkemesinin esaslarla ilgili bir karar vermesinin yaklaşık 29 yıl aldığı, bunun 14 yıl 6 ayının Mahkeme'nin zaman itibarıyla verdiği karar dahilinde olduğunu göz ardı edemez. Gerçekten de Mahkeme, yargılamanın özellikle yerinde incelemeler nedeniyle, kimi zaman hava muhalefeti, kimi zaman da davacıların katılmaması, bazı davacıların vefatı ve çeşitli mercilerden bilgi beklenmesi gibi aralar yüzünden uzadığını kaydetmektedir. Ancak Mahkeme, AİHS'nin 6 § 1 maddesinin Taraf Devletlerin hukuki sistemlerini, mahkemelerinin davaları makul bir süre içinde sonuçlandırmak da dahil olmak üzere sözkonusu hükmün tüm gerekliliklerini yerine getirecek şekilde tanzim etmeye zorunlu kıldığını hatırlatarak (bkz. *Arvelakis – Yunanistan*, no. 41354/98) yerel mahkemenin işlemleri hızlandırmak için daha sıkı tedbirler uygulayabileceğini değerlendirmektedir. Ne davanın karmaşıklığı ne de davacıların tutumu davanın Birinci Derece Mahkemesi tarafından ele alınması sırasında yaşanan gecikmeyi açıklamak için yeterlidir. Bu nedenle Mahkeme, gecikmeye Birinci Derece Mahkemesinin incelemesinin neden olduğu kanaatindedir.

Sonuç olarak Mahkeme, yerel yargılamada, Mahmut Nalbant için tehlikede olan değer in kendisi ve başvuranlar için kayda değer önemi haiz olduğu görüşündedir.

Konu hakkındaki içtihadını dikkate alarak Mahkeme, sözkonusu davada yargılama süresinin aşırı olduğu ve “makul süre” zorunluluğunu yerine getiremediği kanaatindedir.

Bu nedenle AİHS'nin 6 § 1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollarının ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuranlar 3,620 Yeni Türk Lirası (YTL) (yaklaşık 2,276 Euro) maddi tazminat talep etmişlerdir. Bu meblağ temsil giderleri ile yerel mahkemeler ve AİHM'de tahakkuk eden masrafları kapsamaktadır. Başvuranlar ayrıca 15,000 YTL (yaklaşık 9,432 Euro) manevi tazminat talep etmişlerdir.

Hükümet, başvurular tarafından talep edilen miktarlara aşırı ve asılsız olduğunu belirterek karşı çıkmıştır. Özellikle Mahkeme önünde dördüncü başvuran tarafından temsil edildikleri için başvuruların talep ettiği temsil masraflarına itiraz etmişlerdir.

Mahkeme, maddi tazminat sorununun aşağıda belirtilen “Mahkeme Masrafları” başlığı altında ele alınmasının uygun olacağı kanaatinde.

Mahkeme, başvuruların yargılama süresinin uzunluğuyla bağlantılı olarak sıkıntı ve hüsrana gibi, sadece ihlal tespitiyle yeterince tazmin edilemeyecek manevi zarara uğramış oldukları görüşündedir. Mahkeme, dava koşulları ve içtihadını göz önünde bulundurarak başvurularca talep edilen miktarın tamamının ödenmesine karar vermiştir.

B. Mahkeme masrafları

AİHM'nin içtihadına göre, başvuran, ancak masrafların gerçekten ve gerektiği için yapıldığı ve miktarın makul olduğu kanıtlanmış ise bunları geri almaya hak kazanmaktadır. Söz konusu davada elindeki bilgileri göz önünde bulundurarak AİHM, bütün başlıklar altındaki masrafları karşılamak üzere toplam 1,000 Euro ödenmesini uygun bulmaktadır.

C. Gecikme faizi

AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabuledilebilir olduğuna;
2. AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiğine;
3. (a) Sorumlu Devlet'in başvurulara, AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme gününde geçerli olan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilerek:
 - (i) 9,432 Euro (dokuz bin dört yüz otuz iki Euro) manevi tazminat;
 - (ii) Mahkeme masrafları için 1,000 Euro (bin Euro) ödenmesine;
 - (iii) bu miktarlar üzerine uygulanabilecek her türlü vergiyi ödemesine;
- (b) Yukarıda anılan üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak uygulanmasına;
4. Başvuranın adil tazmin talebinin kalan kısmının reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İngilizce hazırlanmış, AİHM İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. maddeleri uyarınca 10 Ağustos 2006 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Claudia WESTERDIEK
Yazı İşleri Müdürü

Peer LORENZEN
Başkan